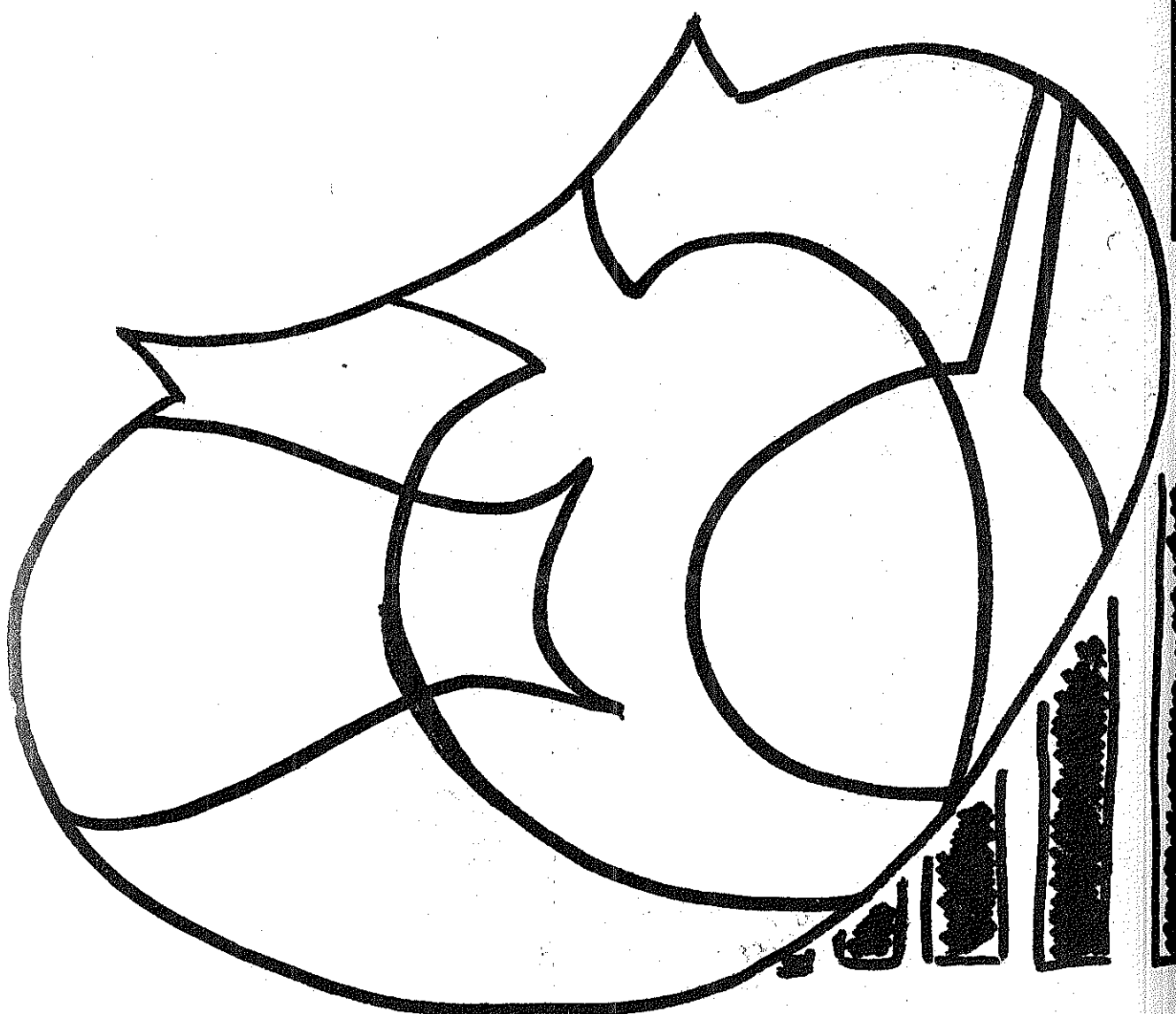

ביה, ל' בכסלו תשמ"ג (17.12.82) מס' 753

הד

הגלביע

קבוצת
פלווח

מחלקת הפיתוח והקשרים

מחלקת הפיתוח והקשרים

לחבריים שלום!

חג החנוכה מתקרב לסימומו, עוד יום אחד לפנינו, ודי. מה חבל להפרד מן החג היפה, שכולו אור ושמחה.

אזירה של חג שוררת בכל, על כל הטוב שבו. אינו חג הכרוך בהכנה מוקדמת ואינו שבתון שחלים בו אסורים, ובכל זאת חג של הלל וברכת "חג שמח".

הנרות מרוממים את הרוח וממלאים את הלב בהרגשת חמימות נפלאה. המשפחות מתכנסות

בביתן להדלקה משותפת, לאכילת מעדני החג ספוגי שמן וקמח, למשחקי סביבון ולמשחקים

אחרים. המצוה לא לעסוק במלאכה עד חצי שעה לאחר הדלקת הנרות, אינה מותרת ל"עקרת

הבית" אפשות, אלא להצטרף אף היא לקהל המשחקים מלאי העליצות.

זאת ועוד, הערבים החברתיים המשותפים, בחזר האוכל או במועדון לחבר, מגבירים את

השמחה ואת הרצון להיות ביחד.

בעוד יום ישתנה "הנוף", ושוב אל השגרה... מי בנעלי בית ומי במעיל דרכים.

נשוב אל החולין אל עבודות הבית, אל הסרוגה והרקמה, אל הקריאה, הלימודים ועוד ועוד.

העיקר שההרגשה הטובה תמשיך למלא את לבנו ויהיה לנו חורף נעים שכולו ספוק והנאה.

ומה בגליצין?

* בימים אלה ימלאו שלושים למותו של ספ ז"ל, דברים לזכרו מביא משה פורת.

* בועז עומד על משמעותו ויחודו של המספר שמונה בתורה.

* דוד לוינשטיין מדגיש את העשייה החנוכית במאמרו רביס ביד מעטים.

* ולה מהרהרת בקול על ההתיוונות בימינו.

* שולמית יעיש - נותנת הסבר ממצה על מבנה הגן החדש, למה ומדוע.

* רחל כוכבי - מעמיקה בעניני אסטטיקה, כתגובה למאמרו של שבתאי בן מאיר על

"חצר הגרוטאות - פגם אסטתי חמור".

* יפה לופסקי - מעלה בהומור בעיה כאובה בגן הישן.

* כתה י"א, גדושת חויות מן החדשיים האחרונים על כך במאמר מסכם של הכתה

"בין סוכות לחנוכה".

* מרב מעלה מחשבות, בתום שנה לעסוקיה בעניני חנוך.

* ירון תאנה - מספר על שבת חיילים בירושלים.

* קוטי - מביא חדושים מן המטע.

* מתוך ראיון עם אברהם ביאלה ניתן ללמוד "משהו" על עולמם של מזיקים וכיצד

מדברים אותם.

* ונסיים בשירו של טוביה בן זאב, בו הוא מביע את צערן על אסון צור ורואה בנרות

חנוכה משמעות נוספת.

קריאה מהנה, שבת שלום,

המערכת.

EEEEEEEEEEEEEEEEEEEEEEEE

ר' נחמן מברסלב היה אומל: נרות חנוכה מלמדים אותנו שאסור לו לאדם

להיות בבחינת זקן, אלא צריך להתחדש בכל יום תמיד.

כל עיקר נפלאות נרות חנוכה - שאפשר להמשיך אנרות גדולים בימי

חול פשוטים.

יוסף (ספ) ורזילק ג"ל

"רבי מחיא בן חרש אומר:
הוי מקדים בשלים כל אדם...!!

(אבות, ד') (מלון קורג)

הגמרא במסכת ברכות דף י"ז ע"א אומרת (ההסברים בסוגריים נלקחו מביאוריו של הרב עדין שטיינזלץ) "מרגלא בפומיה דאבי" (בפיו של אביי מורגל היה לומר): לעולם יהיה אדם ערום ביראה (כלומר שיעשה בכל דרך של חכמה כדי להגיע ליראת ה' ולמצו ויקיים בעצמו) "מענה רך ישיב חימה" (משלי ט"ו, א). ומרבה שלום (באמירה ובמעשה) עם אחיו ועם קרוביו ועם כל אדם אפילו עם נכרי בשוק (אף על פי שאינו חשוב לו ואינו מכירו כלל [המאירי]), כדי (שעל ידי כך) יהיה אהוב למעלה (בעיני ה') ונחמה למטה (בעיני הבריות, ויהיה מקובל על הכל. ומסופר בדרך אגב כי) אמרו על רבן יוחנן בן-זסלא שלא הקדימו אדם (לומר לו) שלום מעולם, ואפילו נכרי בשוק (היה רבן יוחנן מקדים לו שלום) עד כאן לשון הגמרא.

*****

יש אדם שקונה את עולמו בשעה אחת. כל אדם יכול לקנות את עולמו בדרכו שלו. ספ ז"ל קנה, בעיני שלי, את עולמו יום ויום ושעה שעה, כאשר הקדים פני כל אדם בשלום.

את ספ הכרתי לראשונה ביום בואנו לשלוחות, ביום שני לאייר תשי"ט. ספ נשלח עם המשאית שלו משלוחות לקחתנו מכפר הנוער הדתי, על מטעננו, לשלוחות. לביתנו החדש היה זה ללא ספק נסיעה הסטורית עבור חברי הגרעין שלנו, אך דבר אחד בלבד אני זוכר מאותו ארוע: מאור פנים, חיוך, אמירת בוקר טוב, אמירת שלום. כנציג הקבוץ אשר אמור לקלוט אותנו, היה זה בשבילי רושם חשוב מאד. התנהגותו זו, הליכותיו בצורה אנושית זו, היא אשר מלווה אותי בתחושה חזקה.

בכל אשר פגשת בו: בוקר טוב, שלום, חג שמח, ערב טוב. ג'נטלמן מושלם. הנימוס והאדיבות שפעו ממנו, כאילו השתפכו על פניו ועברוהו על גדותיו. זה שנים "בא לי" לחפש דרך להפצת תורה פשוטה זו, תורה של "הוי מקדים בשלום כל אדם". בכל שדרות הצבור, למנער ועד זקן, יש בינינו שאינם מקדימים את הזולת הבא מולט בשלום, בברכה המתאימה לכל עת. אולי, אולי נעשה זאת מעתה, "נחלבש" על מנהג פשוט זה מעין מלוי משאלתו-צוואתו, מעין חקוי דוגמא אישית של יקירנו ספ ז"ל ונקים בזה יד לזכרו. כן, פשוטו כמשמעו.

כן, כל אימת שנראה, כולנו, מכל הגילים, את הבא לקראתנו, נדמיין לעצמנו את נוח היפה והקבוע של ספ ונברך איש את רעהו בשלום. נחנך את ילדינו לכך, נדגים זאת להם יום, בוקר וערב, בימי שבת ומועד ובשכר זה תהא נפשו צרורה בצרור החיים.

*****

כשמת בנו של רבן יוחנן בן זכאי נכנסו תלמידיו לנחמו. ר' אליעזר השווה את האסון עם אסונו של אדם הראשון שבנו מת וקבל תנחומין אך ריב"ז התרגז ולא קבל תנחומין באמרו "לא די לי שאני מצטער בעצמי, אלא שהזכרת לי צערו של אדם הראשון". כך המשיכו שאר תלמידיו: ר' יהושע השווה לאיוב שבניו ובנותיו מתו ביום אחד; ר' יוסי השווה לאהרון ששני בניו מתו ביום אחד; ר' שמעון השווה לזוד המלך שבנו מת מכולם מאן להנחם.

כאשר נכנס ר' אלעזר בן ערך, ישב לפניו ואמר לו: אמשול לך משל, למה הדבר דומה? לאדם שהפקיד אצלו המלך פקדון. בכל יום ויום היה בוכה וצועק ואומר: אוי לי, אימתי אצא מן הפקדון הזה בשלום. אף אתה, רבי, היה לך בן, קרא בתורה נביאים וכתובים, משנה הלכות ואגדות, ונפטר מן העולם בלא חטא - ויש לך לקבל עליך תנחומין כשהחזרת פקדונך שלם. אמר לו רבן יוחנן: אלעזר בני, נחמתני, כדרך שבני אדם מנחמין. (אדרי"נ י"ד).

הפס פפ לשמונה בתורה ויחיחו דו בתנוכה

לראשונה מופיע המספר שמונה כאשר מצווה ה' את אברהם אבינו וזרעו על המילה.
(בראשית י"ז/9-14) "ואתה את בריתי תשמור... ובן שמונת ימים המול לכם כל זכר לדורותיכם...."

המספר שמונה מופיע גם בחנוכה המשכן הנערכות ביום השמיני "ויהי ביום השמיני קרא משה לאהרון ולבניו" (ויקרא ו/9).

היום השמיני הוא יום הטהרה לנדה ולמצורע (ויקרא 11/23) "והביא אותם ביום השמיני לטהרתו אל הכהן". (ויקרא 15/29) "וביום השמיני תקח לה שתי תורים או שני בני יונה" וכן הבכור בבהמות ירצה לקרבן מיום השמיני והלאה (ויקרא כ"ב 26-27).

ומן הראוי להזכיר בהקשר זה את יום השמיני "חג העצרת הזה".

את חשיבותו של המספר שמונה אנו רואים בברית בין הקדוש ברוך הוא לזרע אברהם בקורבנות ובמועדים.

אביא שני טעמים מטעמיו של בעל ספר התודעה. העונים על השאלה מדוע אנו חוגגים שמונת ימי חנוכה והלא נס פח השמן היה שבעה ימים בלבד שכן היה השמן ליום הראשון לא בגדר נס. טעם ראשון על דרך הדרש, היוונים רצו להוציא מלב ישראל את האמונה שהקב"ה מנהיג את העולם בהשגחתו, אלא הכל מתנהג בדרך הטבע וכבר היו רבים מישראל שקבלו שיטתם. כיון שראו את הנס שלא כדרך הטבע היכירו בהשגחתו של ה'. שמונה הוא מספר המיצג את העל טבעי. העולם נהוג במחזוריות שבע (שבוע) ושמונה הוא מעל הטבע. ולכן אנו אומרים בפיוט מעוז צור "בני בינה ימי שמונה קבעו"... שמתוך בינתם והבנתם קבעו חג שמונת ימים. טעם שני לפי שהיוונים גזרו על המילה והיתה גזירה זו קשה עליהם מכל הגזרות, מפני שיש בה הפרת ברית ונשגברה יד החשמונאים עליהם סמכו גם את חגם לשמונה ימים.

בועז בוכניק.

*****

שלשה ימים טובים הם בישראל על שם הניסים שנעשו לאבותינו ולנו.
ואלו הם: פסח, פורים וחנוכה, ושלשתם שזורים באור ואורה, בהתגברות כוחות האור על כוחות החושך שבעולם.
פסח - "ולכל ב"י היה אור במושבותם" (שמות)
פורים - "ליהודים היתה אורה". (אסתר).
חנוכה - הנרות הללו אנו מדליקים.

ר' אברהם יצחק הכהן קוק.

*****

רבים ביד מעטים

אפשר ואחד הבטויים המאפיינים ביותר את גבורת החשמונאים והצלחתם להכניע צבא מאורגן, המצויד בנשק רב ולו פילים איומים, צבא אשר היתה לו עדיפות מספרית על צבא האכרים של יהודה - הוא: רבים ביד מעטים. בטוי זה המובא ב"על הנסים" שימש כנושא לעבודה של אחת מתלמידותי. בעת ההדרכה בקשתי ממנה שתבדוק בדייקנות את יחסי הכוחות המספריים וציוני הנשק בכל אחד מן הקרבות המתוארים בספר חשמונאים א'. כן בקשתי שיינתן הסבר - כיצד יכולים לגבור המעטים והחלשים על הרבים. שלב נוסף בעבודה היו אנלוגיות לעבר המקראי ולהווה ומלחמות ישראל בדורותינו. ודאי לא אוכל לתת פרטים ופרטי פרטים על עבודה המשתרעת על כמה עשרות עמודים, אך תמצית הדברים במרומז אפשר להביא.

מסקנה ראשונה: אכן בכל הקרבות חוזרת אותה תמונה. מספר החיילים הסורי ניתן לפעמים במספר מדויק ולפעמים יש רק ציון של רבוי החיילים, מספר החיילים של צבא המורדים החשמונאי תמיד נחות, לפחות ביחס של אחד לשלוש, ולרוב היחס הוא גבוה בהרבה.. שנית מתואר או מרומז כמעט בכל קרב הנשק הרב שבידי האויב. נשק החשמונאים כמעט ואין מתואר, אך אין ספק לאור הכתובים, כי הוא הצטמצם בחרבות וחניתות בלבד. יתרה מזו גם מבחינת ההרגשה הפסיכולוגית חשו החשמונאים עצמם מעטים מול רבים, ולכן מושמעים דברי עדוד של המנהיג, שאין לירוא מפני הרבים, באשר ה' עם צבאות ישראל.

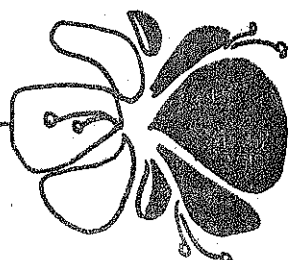
מסקנה שניה: עדיפותו של יהודה ואנשיו היתה בראייה ומודיעין, יהודה הצליח למשוך האויב לשטח לחימה לא נוח לפילים ולפילינגס המסורבלים, צבא יהודה ניצל את גורם ההפתעה ואת לוחמת הלילה, וכמובן שמבחינת המורל היתה לאנשי ישראל עליונות ברורה. כן לא היתה לאויב השכיר מוטיבציה רבה, ובאשר אין ביזה רבה נשקפת בקרבות אלה, היה רפיון בצבאות האויב.

באשר לאנלוגיות: לגבי העבר מוכח מקרבות כמו של גדעון, דוד נגד גלית ועוד בתקופת המקרא, כי הבטחון בה' המשולב גם בתכסיסים אנושיים, מוליד נצחון המעטים מול הרבים, החלש לכאורה נגד החזק והמצויד. האנלוגיה שפותחה ביותר היא כמובן המלחמה בזמננו. יחסי הכוחות המספריים והיחס בין נשק האויב במלחמת השחרור ובשאר מלחמת ישראל (למעט מבצע שלום הגליל), מעיד על תופעות מקבילות. מסקנות אלה, גם אם הן ומפורסמות, יש להן חשיבות כאשר הן מעובדות להגשה לתלמידי בית הספר היסודי (במסגרת הספציפי מדובר בסופו של דבר בשעורים בנושא זה בכמה ד').

כדי להפוך את הדברים לאקטואליים מוצעת בעבודה זו שבאחד השעורים המסכמים של הילדים מכתב מדומה לאחד מגבורי החשמונאים או חייליהם, אשר ודאי ישמחו לשמוע על על צה"ל ועל המשך הגבורה של בני הנער שלנו, שאינה אלא הליכה בתלמי העבר, המשך המסורת בשביל החשמונאי מכבר הימים.

באופן זה מנסים אנו לקשור עבר והווה, להמחיש לילד תכנים ערכיים ולהתמודד לפי כוחו בעצמו עם הנושא בדרך של מעין התנסות מחשבתית.

בקשתי בדברי אלה להדגים מקצת מן העשייה החנוכית, כפי שהנני מנסה להעבירה לתלמידי מקוה אני כי החברים בכלל, והעוסקים בחנוך והוראה בפרט, ימצאו עניין מה ברשימה זו.

דוד לוינשטיין.

כישמנות חנוכה עבודת

ימי החנוכה הם עדות למלחמה שנטושה לא רק נגד אנטיכוכוס וצבאיו, נגד גזרותיו: אסור שמירת שבת, אסור מילה ואיסור למוד תורה, אלא בעיקר נגד המחיונים שתמכו בו ונגד גישתם - שיש להיות עם ככל העמים.

בימים ההם החקוי היה של ההליניסטים, חקוי בספורט, בלבוש, בשפע ובתרבות. היום - החקוי הוא של האמריקאים ושל האירופאים - תרבות המערב.

דעתם של חז"ל על התרבות היפה של יון באה לידי בטוי בספור הבא, המובא במנחות

(פרק ששי סד/ב): ת"ר כשצרו מלכי בית חשמונאי זה על זה והיה הורקנוס מבחוץ

ואריסטובלוס מבפנים, בכל יום ויום היו משלשין להן דינרין בקופה ומעלין להן תמידין.

היה שם זקן אחד שהיה מכיר בחכמת יונית, לעז להם בחכמה יונית.

אמר להן: כל זמן שעסוקין בעבודה (הקרבת הקרבנות), אין נמסרין ביזכם. למחר שלשו

להן דינרין בקופה, והעלו להן חזיר. כיון שהגיע לחצי החומה, נעץ צפרניו בחומה

ונזדעזעה א"י ארבע מאות פרסה על ארבע מאות פרסה. באותה שעה אמרו: ארור שיגדל חזיר

וארור שילמד בנו חכמה יונית".

מה מיוחד לחזיר? הוא מושיט את פרסותיו השסועות כאומר: "טהור אני" - אך בפנים - הוא טמא (שהרי אינו מעלה גרה) - כך חכמה יונית - יפה מבחוץ - אך רקובה מבפנים.

מהמחיונים המתבוללים לא נשאר זכר, כמוהם המתבוללים מבני עמנו בכל דור ודור -

ענפים יבשים שנפלו ואינם. הגזע, העץ - עם ישראל השומר את התורה, רק הוא קיים ויהיה קיים גם בעתיד.

היום, הרבה יותר קל "להתיון" - אין צורך אפילו לצאת את הבית. מספיק להדליק

רדיו, טלוויזיה או לעיין בעתון - ותרבות זו פורצת פנימה - ההדים נשמעים מפי בנינו

"ככה זה היום... כולם עושים כך..". (האמנם - רק היום?) משום כך הסכנה גדולה פי כמה מאשר בעבר.

מי שחושב שנתן לשמור על הקיים. או מה שהיה קיים לפני 50 שנה. נגד עצמת הגלים

המציפים אותנו - טומן ראשו בחול. אין דריכה במקום - אם אין התקדמות, התחזקות פנימית - אזי, יש נסיגה.

אין כימי חנוכה להזכיר לנו: "עת לעשות לה" הפרו תורתך" (והיילים קיט/127)

רבא (בברכות סג/א) מסביר שנתן לקרא פסוק זה מרישיה לסיפיה, או מסיפיה לרישיה - וכך

נדרש מראשו "עת לעשות לה" - מה טעם? משום ש"הפרו תורתך" וצריך לתקן את הדבר. רק

אם נוסיף אור, אור התורה, נוכל לעזור "לגרש את החושך" - במלים אחרות: אם נתחזק, כל

אחד לפי יכולתו (מי מאתנו באמת מוציא את כל הכח בו אל הפעל?) - בלמוד תורה המוביל

למעשה - בשמירת המצוות, נחזיק מעמד כצבור דתי בהווה ויהיה לנו המשך יהודי בעתיד.

יהי רצון שנזכה, בעזרת אבינו שבשמים, להגשים את התפילה שאנו אומרים מדי יום:

"תן בלבנו להבין ולהשכיל, לשמע, ללמד וללמד, לשמור ולעשות ולקיים את כל דברי תלמוד

תורתך באהבה. והאר עינינו בתורתך ודבק לבנו במצוותיך, ויחד בלבנו לאהבה וליראה

את שמך, ולא נבוש לעולם ועד".

תפן חצב

הגן בנוי בשביל הילד. דהיינו להקל על הילד בכל חובותיו הטכניות (להתלבש, לנעול נעלים, למצוא את בגדיו, להסתרק...) ע"י כך יוכל להיות עצמאי. וזה יאפשר מצב שיהיה נעים לילד ולמבוגר פחות התקלויות.

והחשוב שלא יצטרך להשקיע כל כך הרבה מאמץ נפשי בדברים טכניים אלו, אלא בדברים הרותם הבולט מכל זו המקלחת "הענקית" - יום יום אנו מבינות כמה נחוץ מקום רב זה. המקלחת אינה מקום להתקלח בלבד! במקלחת נעשות פעולות רבות כגון:

- מצחצחים שיניים ורוחצים פנים פעמיים ביום.
- מתפשטים ומתלבשים (בחורף 4-5 שכבות)
- חולצים נעליים, ונועלים נעליים.
- גורבים גרביים.
- לובשים ומורידים סינר.
- מסתלקים, ומתארגנים לפני ההליכה הביתה.

לכן מקלחת מרווחת כמו זאת שיש לנו מאפשרת לכל ילד לפעול לפי יכולתו ולהיות כמעט עצמאי, וכך המבוגר לא צריך "להלחיץ" את אלו הפחות זריזים "נו אולי תזדרז", "מספיק לחלוס". יש הרבה מקום! נוסף לכך, הילדים בני ה-3 יכולים ללמוד מהילדים בני ה-5 להתלבש בכוחות עצמם, ואף להעזר בהם. ומה יותר נחמד מאשר לראות ילדה בת 4½ מכפתרה לילד בן 3 את הכפתורים, עוזרת לו להבחין בין נעל ימין לנעל שמאל...

האולם רחב וארוך. בחלקו האחד יש שולחנות עבודה, ובחלקו השני פינות משחק. שוב התחשבות בילד - בגיל זה יש לילדים נטיה חזקה להפעיל את הצד הפיזי - ולכן הם נדלקים למרחב. פינת משחקים באולם רחב אחד שם מתפתח משחק דרמטי מושלם, כשכל הגירויים ישנם ומותר להעביר חפצים מפינה לפינה, קוביות, בובות, חפושות וכו'...

בפינת העבודה יש פינות רבות ומגוונות (מים, חול, ציור, חמר, ועוד...) לרוב מילד מוצא עניין במשהו. קרוב לפינות יש כיורים נמוכים המתאימים לגובה הילד. שוב התחשבות בצורכי הילד שיוכל לרחוץ את ידיו מיד לאחר הפעילות וכן קרוב ומותאם לגובה הילדים ישנים באולם על "מיטות שדה" כשהגדולים מסדרים בעצמם את המיטות, לפעמים יש מריבות מי יסדר. לכל ילד יש מיטה ומקום קבוע - כך שהפרטיות נשמרת.

בגן יש חלונות רבים. ובזכותן המבוגר יכול לראות את הילד כמעט בכל מקום, כך שאם חס וחלילה קורה משהו בחוץ (בחצר, בארגז חול) יש תמיד פיקוח ועין צופיה. (החצר במקומות צריכה להיות מול המטבח - אבל בגלל הנחת קו מים ובניית מדרכה ראשית, היא במקום זמני) אפילו הדלתות מכוננות להקל על הילד והמבוגר. יש דלת מיוחדת להכנס מהחצר למקלחת, וכך הגן לא מתלכלך בחול ובבוץ. וליילד הדרך קצרה וברורה. ללא הסברים. המבנה מורה את הדרך.

לסיכום: "מבנה הגן" עוזר לילד להתמצא בסדר היום. לדוגמא:

הילד יודע שמהחצר הוא נכנס למקלחת ומשם ממשיך לפינת העבודה ומשם לפינת משחקים. וכן הוא לא צריך לשאול כל הזמן מה עושים? לאן הולכים?

מסקנה - המבנה מחושב על כל פרטיו עד האחרון שבהם. יש חשיבות מרובה לכך שהעתיקו דגם ובנו בדיוק כמותו בשלוחות. וכאן המקום להזכיר את אתי רביץ שליוותה את המתכננים והמבצעים עד גמר העבודה ודאגה שלא יחסר דבר. הן בנסיעותיה הרבות לשדה אליהו עם בעלי מלאכה שונים והן בתוך הגן.

ונקודה שנוכח לעוד מבנים מוצלחים כמו זה.

תגובה בענין חצר גרוטאות

כמה חברים העירו בתמהון מדוע צריך חצר גרוטאות בגן חדש ומשוכלל שיש בו הכל -
"זהו פגם אסטטי" ורק מכער את הבנין.

היו כאלו שהציעו תחליפים "נקיים" יותר, ופחות מסוכנים. פשוט לחפש שיטה אחרת.
אך לפי פעילות הילדים אנו למדים שבחצר הגרוטאות הם מפעילים ומפתחים את מירב חושיהם,
דמיונם, יחסי אנוש ועוד... ושאיפתנו היא - לפתח עד כמה שיותר את הילד.
לכן אם מתבוננים היטב בחצר הגרוטאות ובעיקר בשעת המשחק מגלים עולם מופלא של הילד.
ומה גם שחצר גרוטאות דורשת מאיתנו טיפול וניקוי יסודי שבועי. (גירוף, זריקת פסולת)
ופחות יסודי מדי יום ביומו. כך שהחצר במידה והיא מטופלת היא גם אסטטית.

שולמית יעיש.

האסטטי והלא-אסטטי לבחיינו

/*/*/*/*/*/*/*/*/*

אסטטי, ע"פ ההגדרה המילונית פרושו: "מה שהולם את חוקי היופי" (מילון דן פינס)
"יפה, נאה, נעים, עשוי בטוב טעם, הגורם הנאה לרואה" (מילון אבן שושן).

הלא-אסטטי, אם כך, פרושו: לא הולם את חוקי היופי, לא יפה, לא נאה, לא נעים, לא
גורם הנאה לרואה... וכד'.

הערתו של שבתאי ב.מ. בגליון האחרון של הד הגלבווע, בקשר לחצר הגרוטאות שהיא
לדעתו: "פגם אסטטי בשבילנו המבוגרים ואולי מכשול בחנוך לאסטטיקה של ילדנו", העלתה
בי מחשבות שונות.

האמנם צריכים אנו לחינך רק לאסטטיקה? והרי חיינו מלאים בחוסר אסטטיקה שאיננה
בשליטתנו, ואיך נוכל לה?

בלא-אסטטי (שלא בשליטתנו) אני כוללת את: הנכות הקשה, החוסר שלמות, הלא מוצלח, המכוער,
המעוות, הפגום, הפגוע, המגעיל, המעורר סלידה, החלש, החולשה האנושית, הזיקנה, הבלות
ועוד מראות ומצבים בחיים שהם ההפך הגמור מאסטטיקה. לדעתי, עלינו להכין את ילדנו גם לכל אלה.
חיללנו למשל, בכמה אי אסטטיקה נפגשו במלחמתם האחרונה, בליכלוך, באבק, בצפיפות,
בפחד במראות זועה ומה לא.

קראתי בעתון על החייל שניצל מהטנק הבווער כשכולו חרוך ושרוף, ראיתי תמונתו,
פניו הושחתו, שונו לבלתי הכר... משפחתו וסביבתו חיה עם הלא - אסטטי.

אנחנו מחנכים לכיבוד הורים, מבוגרים, זקנים, גם אם הדבר יכול להיות כרוך
בהתמודדות עם שינוי מראה, נכות, חוסר תיפקוד, אי שליטה, חוסר אסטטיקה...

נראה לי שהחינוך לאסטטיקה חשיבותו לא מוטלת בספק, והחינוך והכרת חוסר האסטטיקה
היא צורך וכורח המציאות.

חצר-הגרוטאות, בין שאר יתרונותיה הרבים, הינה חצר - האפשרויות, שאין דומה לה ביכולתה
לתרום לילדים הזדמנויות אין ספור של: למידה, יצירה, בניה, התלבטות, התנסות, צרוף
צורפים ועוד... וזאת בעזרת חפצים שהנם: לא חדשים, לא מבריקים, לא תמיד יפים, לא
נקיים, "לא אסטטיים"...

כוונתי לחצר גרוטאות המטופלת ע"י מבוגר (מטפלת), בה נערכים מידי פעם: ניקוי, סלקציה
ומיון: "מתאים, לא מתאים" (ע"פ צרכי ילדים בני גיל מסוים).

המסתכל בעיון בעבודת הילדים בחצר הגרוטאות יכול לראות שמדובר בפעילויות מגוונות
וספונטניות, בעבודות צוות ובעבודה יחידנית, בהתנסות בחומרים שונים, במשקלים שונים,
בצורות שונות, בהשוואות.

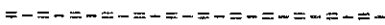
בעבודה הכרוכה בהפעלת רוב שרירי הגוף, בהוצאת אנרגיה מרובה (העוזרת לילדים בעלי המרץ הרב, לשבת בשקט יחסי בזמן הארוחה או הסיפור שאחר כך). בהרכבה ובפרוק, בהתמודדות עם הצלחה ואי הצלחה.

בלשון המעטה וקיצור (הסבר, הרחבה ופרוט בספריה ומאמריה של מורתי מלכה האס) אפשר לומר: חצר הגרוטאות טומנת בחובה עושר בל יתואר של חוויות חברתיות משותפות עם אפשרויות למידה פעילה וחפשית בתחומים כמו: הנדסה, כימיה, פיסיקה, מתמטיקה, יחסי אנוש... ועוד...

"פגם אסטטי" ???

בעל ערך חינוכי - לימודי ממדרגה ראשונה!!

רחל כוכבי.

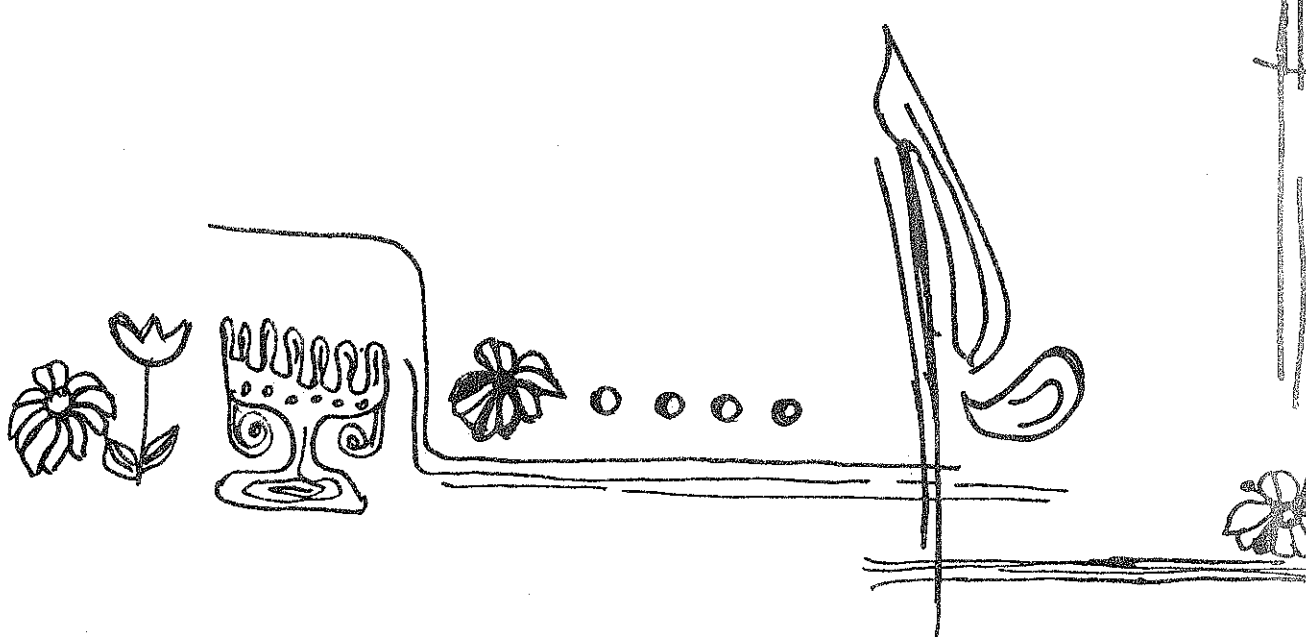

„לאחים היהודים אשר במצרים בברכה האחרים היהודים אשר בירושלים ואשר בארץ יהודה שלום טוב.

....ועתה הננו מתפללים פה בעדכם; במלכות דמטריזס בשנת מאה וששים ותשע אנחנו היהודים כחבנו לכם בצרה ובמצוקה שבאה עלינו בשנים ההן למן סור זסון ואשר אתו מן הארץ הקדושה והממלכה. וישרפו את השערים וישפכו דם נקי ונתפלל אל ה' וישמע אלינו ונבא זבח ומנחה ונדלק את הנרות ונשם את הלחם. ועתה עשו את ימי חג הסכות (מחמשה ועשרים) בחדש כסלו (---) בשנת מאה שמונים ושמונה.

...בהיותנו נכונים לעשות בחדש כסלו בחמשה ועשרים (בו) את (חג) טהרת המקדש ראינו להודיעכם למן תעשו גם אתם חג הסכות והאש כנחמיה בכלכלו אז את המקדש ואת המזבח הביא זבחים."

(מכבים ב, א')

האורה

היה היתה אישה אחת בקבוץ אחד ושמה רכזה גילארך. היא אהבה את הילדים שלה מאד מאד. היו לה ילדים רבים מאד. היא אהבה אותם ודאגה להם. היא ראתה שיש להם אוכל, דאגה לדירה נאה ויותר מכל, רצתה שיהיה להם מקום נעים, מקום חמים, מקום מתאים לילדים. חפשה, חפשה איך לחמם. הביאה לגן הילדים שלה תנור עגול, תנור שחור, תנור בוער שורף נפט. הביאה את הילדים לחמם אותם. באה סבתא בלי חוט. גערה ברכזה, "זה לא יפה. זה מסריח. זה לא יאה לילדים שלנו קחי את התנור הזה. אחת ושתיים, סלקי אותו מפה". הביאה רכזה גילארך תנורים יפים; תנורים מבריקים; תנורים מחזירי חום, פולטי גזים, מעלי להבות. הביאה לגן הילדים. הביאה את הילדים לחמם אותם. אמרה, "עכשיו הגן הוא מקום נעים, מקום חמים, מקום מתאים לילדים".

בא סבא דואג לצדק, גער ברכזה, "זה לא טוב! זה לא שמור! גם הכלוב לא מגן על התנור! זה לא יאה לנכדי. קחי את זה מפה לפני שתהיה שרפה. סלקי אותו מפה אחת ושתיים" חפשה שוב, חפשה, חפשה רכזה. חפשו, חפשו, הביאו תנורים חומים, תנורים גדולים, תנורים עומדים. שברו קירות, הכניסו צנורות, מלאו את הגן בארובות. הדליקו האש, פיננו את השטח. הסבירו בדיוק איך לא לטפל כי מסובכים התנורים, יקרים התנורים, מותר בהם לנגוע רק למומחים. דלקו התנורים. שָמְחָה רכזה. הביאה את הילדים ואמרה, "עכשיו הגן הוא מקום חמים, מקום נעים, מקום מתאים לילדים". בא הדוד חבלעל הכסף וטען, זה לא טוב לילדים שלנו. עדין מדי, דורש טפול, שותה סולר בלי גבול. זלקי את זה מפה אחת ושתיים".

הלכה רכזה. הלכה וחפשה. הלכו המנהלים, הלכו וחפשו. הגיעו לפשרה. שָמְחָה רכזה - הלכה והביאה - תנורי גז. חברו צנורות, הוציאו ארובות, ברצפה קדחו, ברזים חברו ואמרו "רק הזהירו!" הדליקו את התנורים. אש אדומה - צהובה - כחולה על החרסינות יצאה במחול. שמחה רכזה גילארך, הביאה את הילדים. שמחו הילדים ואמרו "זה נעים. כאן מקום חמים. כאן מקום מתאים לילדים". עברה שנה. הגיעה שניה

צנור מדליף ריח חזק.

ברז סגור לא נפתח.

קור בחוץ.

קור בפנים.

קר מאד לילדים

ורכזה ממשיכה לחפש ולחפש

ולחפש

ולחפש

ולחפש

ולחפש

אולי יש

שם מישהו

שיכול

לעזור.

?

בין סופות למנוחה בפני י"ג

לאחר שנתקלנו בהרבה שאלות בנוסח: "איפה היית בזמן האחרון"? או "מזמן לא ראית אותך במשק"? וכו'... החלטנו לחסוך מכם את הטרחה לשאול ומאמנו את הטרחה לענות. זוהי תמצית מתומצתת של חודשים מלאי חוויות שעברה עלינו. באיסרו חג סוכות יצאו הבנים למכללת רמת הנגב בירוחם לסמינר בן יומיים, כדי להמחיש את נושא "המדבר ביהדות". המיוחד בסמינר זה, שילוב בין טיול במדבר לבין חזרה למקורות. באותו זמן הבנות נשארו בבית לסמינר בן שבועיים שנושאו: "הבית היהודי". החל בכשרות, יהדות, מודרניזציה, פיסיולוגיה ועוד... הפקנו מזה את מירב התועלת והחזרה לאחר יומיים בירוחם חזרו הבנים לבי"ס ליום של הפעלה חברתית יחד עם הבנות בהדרכת שתי פסיכולוגיות ממכון "אדלר". יום חמישי, הבנים נסעו לשבת לשיבת "אור שמח". בי"אור שמח" הם הכירו עולם שעד אז, רק שמעו וקראו עליו בעיתונים, שם הם ראו עולם שונה מזה שהכירו לפני כן. הם שוחחו והתווכחו עם בעלי תשובה, קבלו שיעורים. גולת הכותרת היתה, האירוח אצל משפחות.

ביום ראשון התפזרו הבנים, חלקם לשיבות והשאר למושבים שיתופיים, הנחשבים כמקום ומדקדקים בשמירת מצוות. והנה פירוט למעוניינים: שיבת "שבות ישראל" באפרת, ישיבת "ניר" בקרית ארבע, הישיבה במישור אדומים, "ומכון בירושלים.

והמושבים: קשת, בית יתיר וכרמל. לאחר שנסתיימו שבועיים של ה"בית היהודי", הדרימו הבנות לירוחם למכללת רמת הנגב, לחוות גם הן את מה שחוו הבנים... לאחר מכן נסעו לקרית ארבע שם "בילו" את השבת בחוספת ארבעה ימים של טיולים והכרת האיזור. כל זה תוך תשומת לב על אתרים יהודים. בשילוב עם לימודים עיוניים.

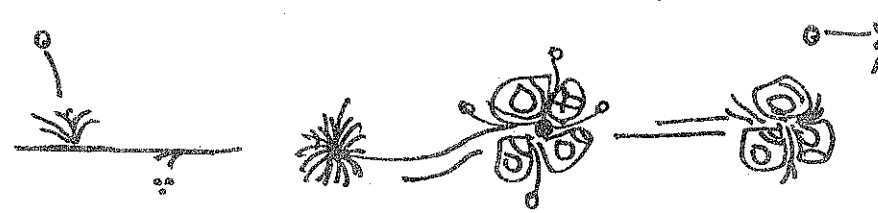
ביום חמישי התחילו הבנות את תכנית ההתנדבויות, כל בת סידרה לעצמה מקום עבודה במקומות נזקק, כגון: בית חולים, בתי-ספר לעוורים, לטעוני טיפוח, אולפן קליטה ועוד... שם הם את השבועיים הבאים.

מה עם הבנים? לא שכחנו אותם, זה בסדר! ובכן הישיבניקים שביננו ישבו, מעל "הסטנדרט" והקשו קושיות בגמרא, למדו פרקים במחשבת ישראל, בזמן שהמושבניקים שביננו, למדו "מושב שיתופי" מהו, החל בעבודה, בה הוכיחו עצמם כקבוצניקים טובים וכלה בלימוד חזרה ובחזרה לבנות. לאחר שבועיים שכל בת ניהלה באופן עצמאי את סדר יומה, חזרו הבנות למנוחה כיתחית. ונסעו לבני ברק למכללת "אל המקורות". ושם קבלו שיחות בעיקר מחוזרים בתשובה והתארחו אצל משפחות. הבנות התרשמו בעיקר מקיצוניותם (הדחית) של המשפחות. במוצאי שבת נסעו הבנות לרמות שפירא, ל"מכון ליברמן" שנושא: "מצוות שבין אדם לחבירו" שם שהו שבועיים.

בתום השבועיים לאחר זמן רב שלא התראנו, נפגשנו הבנים והבנות בירושלים לשבת בשכונת "בית וגן",

התארחנו אצל משפחות והתתרשמות הכללית היתה טובה מאד. במוצאי שבת חזרנו לעמק לשבוע אחרון שכונה סמינריון ציוני-תנועתי בנושא "הקיבוץ והולסיום, בתכנית זו הכרנו דברים חדשים שלא הכרנו, או שהכרנו ולא ידענו את כל האמת. באופן כללי נהננו מאד... אבל תמיד טוב לחזור הביתה.

כתה י"א.

תת

הרוח אין כגופות ל"יין לשופר"

"בעולם הרוח אין מגופות ל"יין משומר" ושומרו יכולים
בבוקר אחד למצוא את עצמם שומרי חביות ריקות"

ברל קצנלסון.

בחדשים שלוחתי את בנות י"א בתכניתן המיוחדת וקודם לכן בעבודתי כמרכזת חברת
הילדים, היתה לפני השאלה הגדולה "האם דרכנו התינוכית עומדת בפני מבחן שהמציאות
מציבה לה?"

חשבתי שקודם שנתיחס לשאלה כדאי שנצא יחד לסיור אל תוך המצב הקיים, מפגשים של
יום יום, אמירות והכרזות חדשים לבקרים, שיחות עם נוער ומחנכיו.
חשבתי שכדאי לצאת לסיור בשטח. אני מודעת לזה שיש עקרונות על פיהם חשבנו לבנות דור,
ובאפיקיהם חשבנו כי חיינו וחיי בנינו יזרמו, אבל...
איזה ענין מוצא הנוער ביום יום?

אחד הנושאים המעסיקים את הנוער שלנו הוא ענין תלבושת והנעלה. אילו נעלי ספורט
טובות יותר? באילו נעלי ספורט משחקים שחקני מכבי תל-אביב, מה הוריו קנו אתמול ומה
אני אקנה מחר? או איזה סוג מכנסיים באופנה, עגילים, חגורות למכנסי בגי וכיו"ב
כהנה וכהנה.

יש עוד ענין חשוב הטרוקטור הטוב, המכונה החדשה כיצד פועלת, יבול הכותנה, או שאלות
של רוחב התלם.
לכאורה אין כל דמיון בין שני נושאים אלו, לכאורה נפלאה העובדה שאת ילדנו מעסיקות
שאלות של מיכון חקלאי ועבודה בניגוד לענין בביגוד.
אך כאן עומד מול עינינו תמרור העושה שני תחומים אלו אחד, תמרור בשחור ולבן
"זהירות שקיעה בחומרנות".

אולי תוצאה של שקיעה בחומר אפשר למצוא באמירה "בשבת ישבנו כולנו יחד, כל החברה,
פתאום לא היה לנו על מה לדבר, לא מצאנו על מה לשוחח...". (חברה בתיכון).
להבדיל במרוצת תוכנית בנות י"א אמרה לי בת קיבוץ אחר "פעם ראשונה שהבנים שאלו אותנו
שאלות לענין, פעם ראשונה שהיה לנו על מה לדבר איתם".
תכולת שבוע רגיל של ילד תיכון:

בוקר - תפילה ובי"ס, אחה"צ - עבודה, רכיבה או שינה.
ערב - קצת שעורי בית, נגינה למנגנים וטלוויזיה.
עוד עליכם לדעת כי על מדריך לתאם את תכניותיו עם תכניות הטלוויזיה, ולא, מועדת
תוכניתו לכליון מחוסר משתתפים.

שלא מעבר לתמרור "זהירות שקיעה בחומר" עומדת מציאות של חוסר ענין, חוסר מעש, וחוסר
יודמה.

איזה ענין מוצא הנוער בבית הספר? כששאלתי מספר בנות י"א להתייחסותן לבית הספר היתה
תשובתן כי בביה"ס לומדים לבגרות, אני חשבתי כי אצלנו המגמה שונה. אף אני אינני
רחוקה כל כך מלימודי בית הספר והתרשמותי דומה. אכן יש איזה שהוא כוון של להקנות
ערכים ואמות מידה לחיים אך מרוץ הבגרות לא מותר סיכוי לכל שאיפה נוספת להתגשם בצורת
הלימוד הנוכחית. כראות הנוער, מהוה ביה"ס כלי שרת למטרה אחת - לא להכשל במבחני הבגרות.
תכנית זו של חדשים לבני ובנות י"א חורגת מכלל זה. מטרתה אמנם ללמד לחיים והיא עוסקת
במיוחד באורח חיינו, ערכים, דרכים לתיקון. ברובה ככולה לגבי הבנים והבנות ניזונה
תכנית זו ממקורות חיצוניים לנו. על כן למרות שהתכנית מטעם ביה"ס ניתנת, עדיין נשאר

ביה"ס ככלי לבגרות התוכנית אף מחדדת את התחושה הזו לגבי ביה"ס.

ועוד - בביה"ס דנים בתכנית מיוחדת לכתה י"ב הטענה שהם אינם מוכנים די לצבא מבחינה רעיונית ורוחנית. הפתרון המוצע לשלוח אותם לפלמ"ח של קיבוצים חילוניים, להביא אותם להתמודד, ומתוך שכך יתחזקו - נסיון מעניין! סיכום של עד כאן -

להזכירכם היתה השאלה "האם זרכנו החינוכית עומדת בפני המבחן שהמציאות מציבה לה?" נראה לי שזרכנו החינוכית כדרך אדם באדמה אשר, השיגיו הם ביחס ישר להשקעתו באיכות ובכמות. נראה לי כי עיקר הבעיה בדרך החינוך שלנו היא באיכותה, בטיבה. אין לנו את הכיוון הנכון, משהו חורק מאד בשיטה שלנו. אנו לא מקנים די כלים לנוער להתמודד עם בעיות, לשאול שאלות, להיות שונה מהנוער החילוני, להיות טוב יותר נוער של תורה ועבודה. המחנכים מנסים לפתור את הבעיות בלהוסיף עוד סמנריון, עוד מפגש שיחזק. החינוך שלנו זקוק לטיפול שורש, לשינוי עמוק ויסודי.

אסור לנו להרשות לעצמנו להתעלם מהבעיות הגדולות ולהתפס בפתרונות זמניים וחיצוניים לנו. ישנו הבדל עצום בין הקנייה מתמדת ובין חיזוק. חדשיים של תכנית מיוחדת לכתה י"ב הם חיזוק על בסיס קיים, הם לא יכולים להוות חפנית למרות כל הצפיות, להוציא מקרים חריגים. במידה, והנרכש עד כה י"א איננו בעל משקל לא יהיה בתכנית זו אפילו משום תועלת אלא אולי בילוי ברמה גבוהה.

בהבדל שבין חיזוק והקנייה אנו צריכים להכיר ואל לנו להפוך היוצרות ולהמיר על בתפל.

עבודתי בחברת הילדים והחדשיים שעשיתי עם בנות כהה י"א הובילו אותי למחשבה על פתרון כל שהוא לבעיה - פתרון זה איננו מקורי כלל.

אם אקרא לילד בשמו הרי הוא - חינוך נפרד חלקי מגיל חטיבת הביניים והלאה. מסכימה שמתמטיקה או כמיה אפשר ללמוד יחד בנים ובנות. אך לא כן לגבי מקצועות המכשירים לחיים כמו תורה, משנה, ספרות, מחשבת ישראל וכיו"ב...

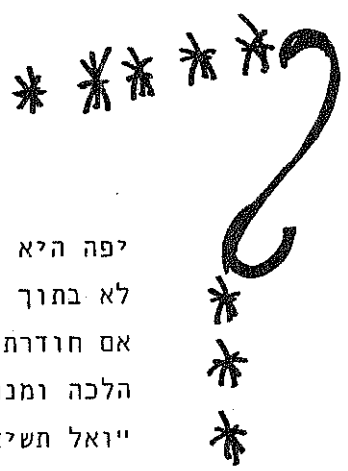
למסקנה זו הגעתי משום שבגילאים אלו יש הבדל גדול מאד בתפיסה ובהתייחסות בין בנים ובנות - זהו אינו חידוש גדול. יותר מזה, משום שאלו מקצועות המקנים ערכים, דרך חשיבה הסתכלות לחיים ועל החיים. לבת יעוד משלה ולבן יעוד משלו תפקידים שונים להם נועדו ואין לערב בלימוד לקראת מילוי היעוד, מין בשאינו מינו.

ירכשו הבנים הכלים להתמודדות עם בעיות שמציבים להם החיים והבנות ירכשו כלים לבעיות שמציבים החיים בפניהן.

חדשים אלו בהן היו בנות י"א לבדן יעידו כאלף עדים כי להקנות ולקנות כלי דרך חיים לבת או לאשה אפשר רק בחברת בנות. השאלה היא האם "סתם" שיעורי תורה, גמרא, נ"ך וכד' נועדו כדי ללמדנו לעתיד או שמה תכליתם הבלעדית היא לעזור לנו לעבור את מבחני הבגרות בהצלחה?

מרב בוכניק

*****

יפה היא יפיפיותו של יפת באוהלי שם. רק באוהל, אבל לא בתוך ההיכל. אם חודרת תרבות יון לתוך ההיכל, לעניינים שבקדושה, הלכה ומנהג, הריהי מטמאה. וכפי ששר יהודה הלוי: "ואל תשיאך חכמה יונית / אשר אין לה פרי כי אם פרחים".

אנחנו חתלים ביהוללים של זרבי

קבוצת שלוחות. השגרה שוררת, ימים מצטרפים לשבועות, שבועות לחודשים והללו לשנים. שיעור הזמן מזדחל לו בעצלתיים, עיתים מחיש את מאוצו, המלאכה דוחקת והכל מטים את ידם להחזקתו ופתוחו של המוצר המשותף - הקבוץ! חינוקות של בית רבן שאך לא מכבר מילאו פיהם בבכי כבר ישובים ומשננים על ספסלי כיתות הלמוד בעוד אחיהם ואחיותיהם הבוגרים אך במעט, כבר השתנתה במקצת ארשת פניהם, השובבנית, העולזת - לבשו הם את "המדסים" ועייב הינם כבר... חיילים!

חיילים, ודאי... כולנו יודעים, כולנו מכירים אך השמר לך! אל תסתכל רק בקנקן אלא גם במה שבתוכו. הנה מגיעים הם הביתה לשבת, שבים אל חיק משפחתם, אל מקום הולדתם אך מי זה יידע מה עמוך בליבם? שיחה עם שכנים, ארוחה ושינה והנה - הופ, חלפה לה עוד שבת קצרצרה. וכבר ממהרים לכבס, לגהץ המדים וכבר טרמפים להערב או למחר מחפשים וכבר בטלפונים הודעות מזרימים וכבר התיקים האישיים בפעם האחרונה נרכסים וכבר וכבר בנפנוף לשלום נפרדים ונוסעים הם כולם וחוזרים לבסיסם אך אבוי מה חבל - אפילו מילה של שלום לא הספקנו, לשיחה של חולין לא הקשבנו ואת הכוס של קפה גם כמעט שכחנו.

וכך דורמים להם מימי השגרה, דור הולך ודור בא והקבוץ... לעולם עומד, הדברים היפים פורחים בזמנם ואלה שאינם כן - נובלים במקומם "ואין חזש תחת השמש". אך ראו נא זה פלא, לפתע פתאום, חידוש של ממש במזרח התיכון - שבת חיילים של קבוצת שלוחות (ואם כבר הזכרנו חידוש כה גדול וודאי כבר נחשתם שאי-שם, מוטי תורן דוחף מאחור). ובכן, הרעיון הותיק מתחיל לקרום עור וגידים, ועדת קשר מנדנדת, דוחפת וחוקרת ולכל בסיסי חייליה בקשות שחרור משגרת. אוספים את כולם מגדול עד קטן, מאיש קבע בכיר עדיטירון ראש קטן" מלבנון, מהחרמון, מהנח"ל והשריון, מורות השכלה ומורות חיילות, מפקדי חי"ר ופקידות פלוגתיות כולם, כולם נאספים ובאים לשבת מלאה שכולה חוויה. אכסניית הנוער שבקרן היסוד קולטת אותנו בחביבות כאשר כ"א מקבל "פתקית זיהוי" לתח לשומר הפתח, אם ילך לאבוד. בקושי מספיקים להתמקם וכבר השבת המוקדמת בפתח דופקת, יאיר מתלהב מהעיר ירושלים, חיש מהר אל הטלפון הוא ממחר כמובן לדורי ריעהו - להתקשר, יאיר מדבר, מכשכש וחוקר והנה מתברר שחברו... בבלוק הסמוך מתגורר.

השבת מגיעה, המלכה נכנסת ואנו לקבל את פניה, מכותלו של מקדש, עומדים לגשת. וכך, בלב ליבה של עיר קודש יפה ומשופרת, צועדת לה בסך קבוצת חיילים מאושרת. צועדים והולכים, משוחחים, מתווכחים, חולפים רמזורים וצמתים ראשיים והתחושה מפעמת ואינה מותרת: שלוחות שלנו השבת על המפה, כן, היא ולא אחרת! והנה, סוף כל סוף, הכותל לפנינו, עמוס וגדוש באלפי חסידיו הבאים לבקרו מידי ערב שבת. ללא הסוס מצטרפים גם אנו, משתלטים על שולחן ומעמידים בו השייץ שכבר בנעימת עריש יפצח. ומתוך בליל של עשרות מניינים ותפילות, נבלעים בתוך המון גודש החונק את אבני-כותלו בדבקות מפליאה של אהבה ויראה, נצבים גם אנו במקום הגבורה ומנסים להשתלב באותה המולה, עם נעימת "לכה דודי" מוכרה.

נסתיימה התפילה כבר ירדה האפילה וחיש שבים לאכסנייה לסעודת מצווה ראשונה. ועתה, סוף כל סוף, באה מנוחה ליגע... נסתיים המירוץ להשיג את הזמן, הושגה המטרה של התארגנות וקליטה. מוטי מוצא זאת כזמן הנכון, הוא קם ומברך את כולם לשלום וממשיך ואומר הוא ומבקש לציין כי מטרת השבת היא בשני משורים: האחד - לגבש, לאחד ולחוות והשני אם ניתן ואפשר ויצליח לנסות ולשוחח על מספר נושאים מוכרים, העומדים על הפרק והינם ידועים.

הארוחה המצוינת בטוב טעם נגמרת עם דבר של תורה וקטעים של שירה (כמובן... לא יותר משלוש זמירות!!!) וכבר מתאספים כולנו במועדון הסמוך לתחילה של דיון על נושא הקבוץ. בעיית "הניקור" בצבא ידועה ועייכ כבר תיכנן מוטי תחבולה מתאימה. במקומה של הרצאה ארוכה ויבשה מביימים אנו משפט, מעולמה של קבוצה. הנדון (שמחה לופסקי...) מבקש לעזוב ואילו אנו ע"פ הנוהל הרגיל מתחלקים לקבוצות של סגורים, קטגוריים ושופטים ושוב מתבררת עובדה ידועה שלא כל מי שחי וגדל בקיבוץ כבר יודע לחקור, להצדיק ולדרוש מדוע ולמה דווקא צורת חיים שכזאת. ובקושי קונצנזדזיס מועט שנמצא על נושא הקבוץ ובעיית הקבוצה. הדיעות פורחות לכאן ולכאן, נושאים מתגלים מעל השולחן אך מה לעשות? השעה זוחלת וכבר כבר נאלצים לחתום את הערב. הנידון מסכים להשעות החלטתו, לשמור את התיק ולהרהר שוב בעזיבתו ופרט לזוגות מתדיינים אחרונים, ממחר כל הפורום הזה הנכבד לנוהל אמיתי בשבת של ממש, כמובן: לחרופ אדיר עד שיום חדש יזרח.

ועולה כבר השחר, זורחת חמה ואנו, לאחר סעודה קלילה, ממהרים לתפילה וקריאה בתורה. בית הכנסת יפה, התפילה מוכרה (פרט לשינויים קלים שגם לוותיקים ולחכמים... לא מזיקים להרחבת האופקים). כך גם כך הענין מסתיים ובדרך לקידוש וסעודה באכסניה, "בבית כנסת הגדול" (שליד היכל שלמה) קופצים לבקר. בנין רב עוצמה, מלוטש ומשוכלל שהכל בו גדול, פרוס ונרחב והכל בו מלא תפאורה מדהימה של מנורות, כלי שיש או סתם זכוכית נדירה. הכל מתוכנן, מחושב, ממוספר... אין מה לומר: יצירה של ממש.

ונמשך הדיון הארוך ללא גבול, האם כאן דמיון לבית כנסת רגיל או שמה, חלילה, למסגד של נוצרים? האם הגדרתו של זה היא בית קודש או אולי הוא פשוט, סתם... אתר לתייר? ובדרך החוצה מגלים ורואים עד כמה ארוכה היא רשימת התורמים... סכום העתק שבבית הכנסת הושקע פשוט קצת מדהים ויוצר מבוכה - אך מה שעל כולם בוודאי מוסכם... שאת מקרווינו שלנו היו זה מכסה ממצמן.

מביה"כ הגדול והמרשים יוצאים וצ'יק - לאכסניה הסמוכה מגיעים. סעודת חתנים נוספת עוברת ושוב מתכנסים אנו במועדון הסמוך לדיון נוסף בנושא הקבוץ והפעם ספציפית - לגבי שלוחות. פעם נוספת מתפתח דיון, טענות, מענות או סתם הערות. יפה מציגה עמדתה - כאם בקבוצה, חובתו של כל בן, היא טוענת, לכבד ולתת תמורה על כל מה שקיבל בשנותיו הקצרות מהוריו, מקבוצו ומכל המוסדות. אמנם יש הרבה דברים שבחוץ מפתים אך בכ"ז מבני-המשק קצת יותר "לוליליות" ו"השקעה" - אנו דורשים. הדברים אמנם נאמרים מעומק הלב אך לאחור מחיילנו - זה... עוד לא מספק. ומבקש מאן-דהוא מאתנו להסביר, מדוע לדעתו הטלפון שבחצר הקבוץ, כך מסביר הוא, מורכב ממספר מסוים של קבוצות אוכלוסין. שכל אחת מהן במעמד מיוחד עם מערכת טפול שהוקמה במיוחד. ישנה אוכלוסיית אולפנים, זמניים, ישנם תינוקות ובתי נעורים, ישנם קשישים וזוגות צעירים אך מי מטפל בבנינו החייליים? אמנם וודאי שקיימת ועדה של קשר ולפעמים נפגשים הורים לדיון באיזה ערב, אך לא בזה נעוץ הענין אם בהבנה של צבור ובהכרה מלאה שאף זהו סוג של אוכלוסיה עם בעיות ודרישות שמצויים רק אצלה. ואם כואב קצת נושא הכספים ואם קורצת למישהו איזו ארץ בחו"ל ואם החברה מהקבוץ השכן ואת השי"ש רוצים במועד קצת אחר ואם ואם עוד עשרות מצוקות קטנטנות אז זו בעייה שלנו ולא שלהם. ואם בצבא, כידוע, לא הכל מתנהל ע"פ חוקי המטכ"ל אז כך גם בקבוצה - לא הכל יפתר ע"י גדרים ותקנים שלפני שלושים שנה מחוקק גאון - מצאו! ונמשך הדיון על בעיות כואבות כשמדי פעם משתלבים גם המבוגרים, בהערות מכוונות כשבסוף סוגר ומסכם דברו של מוטי המארגן.

השיחה השניה מסתיימת, שקיות הגרעינים נשלפות ולסיור בעיר העתיקה פני כולנו מועדות. בסיור מאורגן עם יהודי מתמצא מכתמים את רגלינו בלב הבירה, סוקרים ביעף את הרובע היהודי ומציצים אל קודש הקודשים המסתורי מפתחי שערי האסורים בכניסה. הזמן קצת לוחץ אך על הרובע המוסלמי חבל לוותר, עוברים ע"פ "תורת כהנים" המוכרת וממשיכים בדרך אשר במעלה הרובע עוברת. ולפתע, בחוך מבוך של גגות, במקום בו "ילדי בני דודים"

משתובבים וחתולי סמטאות מסתובבים שם, בחצר קטנה וסמויה שמספר של פתחים פונים לעברה - שם... כן, ממש שם: גרה משפחת תאנה הצעירה! וכל מי שהיסס חשב או דימה שהזוג מתגורר באיזה כוך או סמטא אפילה הוכנס ונזחף לתוך לב הדירה ונוכח כי אמת... השד כלל אינו כל כך נורא!

ובנתיים הלכה לה השעה ודחקה אך תפילת מנחה... אסורה בשכחה ובכך, שבנו בשנית אל הכותל שממערב ולאחר תפילה חטופה, לסעודה שלישית באכסנייה הזדרזנו להגיע, עוד לפני חשיכה.

מלווים את השבת בפרידה אחרונה, ברקיע כבר מבצבצים ניצני מאורות של חולין וכולם מרגישים שהנה, כאן, מאורע נוסף מסתיים.

ושוב כל חייל על מחר מהרהר ושוב כל אחד לדרכו ממחר ושוב לכספים, כביסה וטרמפים דואגים ועל שקית של צ'ופרים לא מוותרים ושוב סובב הגלגל וחוזרת השגרה וכל חייל וחיילת כונסים לדרכם הידועה.

"שועלים של קרבות" ומורות חיילות מכולם נותרים רק קשרים, זכרונות וכתובות. ובאם

נמשיל זאת רק במשל של שגרה הרי כל נושא "חיילים וקבוצה" משול הוא לשלל בלונים

מרהיבים אשר כולם בחופניו של זעטוט אגודים. אך אם במקרה, חלילה וחס, ישכח הנ"ל את

אשר בידו ותסוח מהם לשניה דעתו, ישמטו חיש מהר מאגרופו הקמוצה ויתעופפו כיא לדרכו

הפנויה עד... שיתפסם מישהו בצורה קצת שונה. אך באם ישכיל הנ"ל לאוחזם הרי שהללו

סתם יתעופפו לדרכם אך תמיד ישארו קשורים רק אליו וידו תהיה ביתם ובסיסם. הנמשל הוא

פשוט בתכלית הפשטות; הבלונים הם אנחנו, הבנים, החיילים והיד האוחזת היא ידו של קבוץ...

ישנם כאלה הנשמטים ופורחים אך ישנם גם כאלה שפשוט "נקשרים"!!!

משבת החיילים אולי לא יצאנו עם דיעות מוצקות יותר, עם החלטות נחושות יותר

ואולי גם לא שמענו הרבה אדאולוגיה של עבר ועתיד, לא דנו בערכים עליונים אבל בילינו

שבת חביבה של ביחד עם הרבה חוויות ושיחות אישיות ואם בין השיטין קצת גבשנו, טפחנו

קצת הווי מיוחד של חיילי שלוחות - הרי זה יחשב כשכרינו הדל ועייכ גם נודה לכל הצוות

המארגן, בתקווה שכן ירבו שכאלה בישראל.

חג אורים שמח,

ירון ת.

חנוכה אינו חג מן התורה, אך בכל זאת אפשר למצא "רמזים" בתורה.

1. חנוכה חוגגים ב- כ"ה בכסלו (25)

עיינו בספר ראשית. ספרו עד המלה ה- 25. לאיזו מלה הגעתם?

2. פתחו בחומש במדבר, פרשת מסעי פרק ל"ג.

עיינו ברשימת חניות בני ישראל במדבר. מה שם החניה מס' 25? (כ"ה).

כפרות

בשעה טובה הסתיימה עונת הגדידה וניכרת עליה ברמת היבולים משנה שעברה

	1982	1981	
	3682	3040	חדראוי
	2458	1946	חלווי
אלו מספרי ארגזים כשממוצע לארגז הוא	1340	1311	זהידי
כ- 9 ק"ג נטו.	729	153	מג'הול
	817	360	דקל-נור
	85	62	עמרי

יש לזכור שבתמרים יש סרוגיות, אך לא חזקה כמו בזיתים. יש שנתיים של של יבול גבוה ואח"כ שנה של ירידה ביבול. הגדידה עברה בצורה הטובה. וכמעט כמעט בלי לחץ. בעצים הגבוהים (מעל 8 מ') יש לנו בעיות עם המנוף. כשהוא עובד מהר זה כמו צב לישן. אך בגבהים המקובלים האפרון 8 מ' עונה על הצרכים. רכישת אפרון 8 מ' חדש תגביר את ההספק בצורה משמעותית.

הגשם לא פגע בזנים היבשים, למעט המג'הול שהוא רגיש יותר, וכנראה יש ליחס זאת לזמן ירידת הגשם יחסית להבשלת הפרי. ככל שהפרי יבש יותר - פגיעתו מהגשם פחותה.

בנושא הגדידה יש לי לספר לחברים על נסיון שעשינו בנוה-איתן. הם ריססו חלק מאשכולות החדראוי בחומר דוחה צפורים (ואנשים) ולא עטפו את הפרי ברשתות. ואכן הצפור לא אכלו מהפרי. (עץ הבקורת שלא רוסס - חוסל כהרף עין).

ירדנו עם המנער והמאספת של הזיתים, פרשנו את היריעות מחת עץ התמר (בגובה 5 מ'), המנער חיבק את העץ בחביבות ובקלילות הניעו מצד לצד. התמרים נפלו כפרי בשל על יריעת המאספת. גלגול היריעות ושפיכה לארגזים. זה נראה כמו בשקדים שניתן לנער ולאסוף כ- 20-30 עץ בשעה. עבודה של שבועות שאפשר לבצעה תוך ימים מספר.

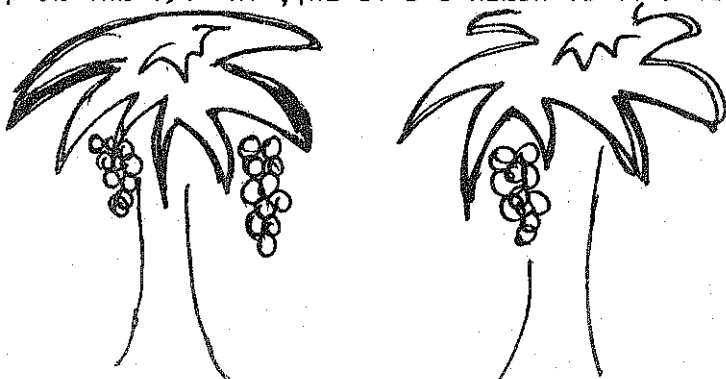
יש לציין שבערבה עובדים בנעור תמרים יבשים יותר - דקל-נור וזהידי אחת המסקנות היא שעלינו להגיע לפרי יבש. חזון שהפך למציאות. זיתים יהיו לך בכל גבולך.

נערנו את רוב השטח ויש לנו עוד כ- 3 שבועות נעור. את בעיית הריסוס אפשר לומר שפתרון בנגוד למחשבות שהיו בתחילת העונה - שיש לרסס במעט מים ובריכוז גבוה - הרי יודעים שיש לרסס בכמות מים רבה וריכוז נמוך יותר.

יש לזכור שהשפעת הריסוס מתחילה כשבוע אחר הריסוס, החלשת העוקץ נמצאת בשיאה כ- 10 ימים ואח"כ ההשפעה יורדת. כך שאם מאחרים להגיע לשטח המרוסס, הרי שאחוז הפרי שנשאר על העץ ולא מתנער רב מהרגיל.

הערכה היא שבנעור אנו מורידים כ- 80% מהפרי, ולפעמים מגיעים ל- 95 מהפרי. החורף מוצא אותנו בעבודת גיזום מאומצת בזיתים. הכוונה להגיע לעץ בעל 2 זרועות הנני לנעור מכוון אחד, ויתכן שנוכל לעבוד באותו הזמן עם מנער אחד על 2 מאספות. יותר ויתן ברור לנו שילדינו הנמצאים כיום בגן, לא ידעו מהו מסיק יד בשלוחות.

קוטי מרזל.

לפני

מזיקים

והדברות

לפני מספר שבועות הופיעה על לוח המודעות ידיעה מן העתון: "1500 איש הורעלו מחומרי הדברה ב- 10 שנים" בעקבות ידיעה זו, פנינו אל אברהם ביאלה, האיש שלנו בעולם החרקים וההדברות, לפתוח לנו "צוהר" לעולם זה, הקרוב אלינו כ"כ מבחינת הנזק וההוצאות הכרוכות בו, ורחוק כ"כ מהבנתנו וידיעתנו.

שאלה: כיצד "הגעת" אל עולם החרקים?

תשובה: עוד כשהייתי ילד, התעסקתי בחרקים, ואהבתי את עולם החי. לפני גמר הצבא גמלה החלטה בלבי ללמוד על חרקים באוניברסיטה. אחד הגורמים ליציאתי לנח"ל ולהשארותי בקבוץ קשורה בעבודה שצורת חיים זו מאפשרת לחיות קרוב לטבע ואל עולם החרקים. דעתי בנדון לא השתנתה ואני חושב שבחירתי בדרך הנכונה. כבר בהיותי בנח"ל לקחתי ספרים ולמדתי ביאולוגיה של חרקים. בהתחלת לימודי התאכזבתי. מעל ל-3 שנים למדתי מקצועות כלליים ורק מעט על חרקים ומחלות. רק לקראת סוף התואר הראשון התחלתי ללמוד באופן מרוכז יותר עליהם. כשסיימתי, נוכחתי לדעת, שאני יודע פחות מדי על חרקים וכל הקשור בהם. לכן לאחר מלחמת יו"כ, ברגע שהייתה לי הזדמנות להשלים לימודי לתואר שני, עשיתי זאת כאשר רוב המקצועות היו על חרקים ומחלות.

שאלה: ספר בקצרה על אופי עבודתך.

תשובה: התפקיד שלי הוא "רכז הדברה". משימתי העיקרית היא להדביר מזיקים בדרכים שונות, לאו דוקא כמיות, למרות שעלפיי"ר אני מתעסק ברטוסים כימיים. בשנים האחרונות אנו מנסים לעסוק בהדברה ביאולוגית.

שאלה: מהי הדברה ביאולוגית?

תשובה: הדברה ביאולוגית מתבצעת בין היתר ע"י משיכת חרקים בעזרת "פר-הורמון". פר-הורמון - הורמון חיצוני שמופרש ע"י חרק אחד, מושך אליו חרק שני מאותו מין. את החומר הזה, שמפרישה הנקבה כדי למשוך את הזכר, הצליחו ליצור במעבדה באופן מלאכותי (סינטטי). בפרודניה, למשל, מנסים ללכוד את כל הזכרים (או רובם) ובכך למנוע התרבות טבעית ולצמצם את האוכלוסיה. כמובן שאי אפשר לחסל את האוכלוסיה טוטלית, אולם משתדלים להגיע עד מתחת הסף הפלפלי. כלומר, לנזק נסבל. קו מחשבה ביאולוגי מנוצל לגבי "זחל ורוד", אחד המזיקים הרציניים בכותנה. עד עתה לא הצליחו להדביר את החרקים בדרך ביאולוגית (אבל זוהי המטרה) אך מנצלים את הידע שנרכש עד כה כעזרה להדברה כימית. כגון, במקום לבדוק חמישים דונם מהלקטי הכותנה באופן יסודי (מה שגוזל זמן רב) מעמידים "מלכודת ניתור" המכילה פר הורמון. אם נלכדים מעל 12 פרפרים בוגרים בלילה, חייבים לרסס את השדה, אך אפשר גם למנוע את הרסוס ע"י לכידת יתר, היינו ללכוד מה שיותר זכרים ועי"כ למנוע זיווגים ולהמעיט את האוכלוסיה.

שאלה: מה בין הדברה כימית להדברה ביאולוגית?

תשובה: הדברה כימית יקרה מאוד ועלולה להזיק, זאת מהסיבה שמשתמשים בה בעיקר בחומרים זרחניים - אורגניים, קרבמטים ופחמימנים כלורידים (בזמן האחרון פרטרואידיים) שהם:

א. מאד רעילים לאדם, לחי ולכל הסובב.

ב. מפרים את האזון הביאולוגי בטבע.

ג. מידי פעם חייבים להעלות את המינון, כיון שהחרקים מתרגלים לחומרים ומתחשלים, כתוצאה מכך בני האדם עלולים להפגע ביתר קלות.

ד. הרסוס נעשה מלמעלה וקיימת סכנה של משגה או רחף (פזור החומר לשטחים אחרים עקב מזג אוויר משתנה).

ה. חומר הרסוס מתפרק בדיכ די מהר, אבל ישנם כאלה שמתפרקים רק כעבור תקופה ארוכה (כגון התמיק). חקלאי שיקטוף את פירותיו לפני שהחומרים התפרקו ותוצרתו תגיע במצב כזה לבית הצרכן, יגרום להרעלה. נוסף לכך יש צורך להקפיד על שטיפת הפרי. חומר הרסוס יושב עליו ואף חודר לתוכו. לעומת זאת בהדברה ביאולוגית הפגיעה הסביבתית מנימלית, מאחר והפגיעה היא ישירה, בחרק המזיק בלבד. אולם בהדברה ביאולוגית בלבד קשה להלחם. כיון שהיא עדיין לא הוכיחה את עצמה באופן מלא. האדם עצמו גרם להפרת האזון בטבע, ע"י שרכז צמחים שבאופן טבעי גדלו בכמות קטנה ורחוקים אלה מאלה, לשדה אחד. תוך דרישה לפוטנציאל יבול רב. להיות אמיד יותר. בצורה זו נחשף הצמח לתקיפת יתר של החרקים ולהחלשתו.

שאלה: נגד אלו אויבים אתה נלחם?

תשובה: בעבודתי אני מתעסק בגדולים של גדולי תעשייה וירקות, אבל בעיקר באויבי הכותנה העונה מתחילה בסביבות מאי-יוני ונגמרת באמצע אוקטובר. חצי שנה אני מתעסק בירקות ובגדולי תעשייה, שבחלקם הם אותם האויבים כמו בכותנה. לקראת החורף המזיקים נופלים, ז"א נכנסים לתרדמה או שפעילותם מצטמצמת למינימום, אזי תופסים המחלות את מקומם. בין המזיקים הראשיים בכותנה: פרודניה, זחל ורוד, זיפית וכנימת עש הטבק (אשר הסב לנו נזק רב בשנים האחרונות).

שאלה: האם האויבים משתנים במשך השנים?

תשובה: בדרך כלל הם די יציבים, אבל מתחשנים ומפתחים "גנים" מסוימים כתוצאה מן הרסוס אפשר להגדיר זאת בשפה עממית: החרקים צוחקים עלינו. ישנו מצב, שאכן חלק מן החרקים הודבר, אבל חלק מזערי, שהיה לו גן אמידות, יוצר דור חדש שיכול לעמוד בפני הדברה כימית מסוימת, וחוזר חלילה. במילים אחרות, החרק יוצר תנגודת לחומר כימי, כתוצאה מכך גורם ל"שבירת חומרים" - חומרים יוצאים מן המחזור וחומרים חדשים באים במקומם. בדיכ חריפים יותר באשר אחוז הזרחן עולה, ועמו סכנת הנזק המצטבר. כמו כן מושמדים האויבים הטבעיים שהם רגישים ביותר לחומרי הרסוס.

שאלה: תאר לי את סדר יומך?

תשובה: בקיץ העבודה מאד מפרכת. היציאה לשטח חייבת להעשות מה שיותר מוקדם, כדי להסתייג את כל הבדיקות עד שמתחיל החום. החום מכביד על העבודה. הבדיקה חייבת להעשות באופן ישיר ויסודי (כל פרח, כל עלעל וכל ניצן) יש לנו יחידות בדיקה של 50 דונם כדי להחליט אם לרסס חייבים לערוך 7 בדיקות. לשם זה אני נעזר ב"פיקחיות". מה שנדרש מהן בעיקר: נסיון ועיניים טובות! העבודה אחראית מאד, טעות קטנה עלולה לגרום לנזק כלכלי רב. הבעיה היא שכל שנה הן מחלפות, וצריך להכניס חדשות, שאין להן נסיון, ולסמוך עליהן לגבי הנמונים שהן מוסרות. לצערי, עקב זה, לא תמיד אני סומך עליהן, לעיתים נראה לי שטעו או הגזימו (בהשוואה לבדיקות שלי) לכן אני נאלץ לגשת ולבדוק שוב, מה שגורם לעבודה כפולה. מדוע אני עושה זאת, הרי אין קל מ"להרים" טלפון ולהזמין רסוס? המוטו שלי הוא, מכסימום יבולים במינימום נזק ובמינימום הוצאות. ישנם משקים שלא רוצים להסתכן, ומרססים בכל פעם שמוצאים חרקים. אין להם ידע מתאים. כך הגיעו ל- 14-15 רסוסים כאשר כל רסוס עולה (היום) כ- 50.000 שקל! ואילו אצלנו, ע"י בדיקה חוזרת ונשנית,

מתוך הקפדה ונסיון, הגענו ל- 6 רסוסים בלבד!

שאלה: האם אלו שעובדים איתך תמימי דעים איתך או שאתה נמצא ב"עמדת יחיד"?

תשובה: קרה לא פעם שהייתי צריך להאבק עם גורמים אחרים אם לרסס או לא, כגון, פקחית

כותנה אזורית. היא בדיכ מזדרזת להציע רסוס. לה לא עולה כסף! והיא אינה

מוכנה להסתכן. קביעתה נעשית ע"י ראייה שטחית בלבד, בשטח גדול (1000 דונם)

ובמשך שעה-שעתיים אחת לשבוע ואילו אני נמצא בשטח יום יום ועוקב אחרי הגדול

מראשיתו. אני מסוגל לקחת על עצמי סיכונים, בגלל הידע שרכשתי הן בלמודים והן

מתוך נסיון בשדה. לעומת זאת לפקחית ולשאר העובדים ידע נסיוני בלבד! הסיכון

"ימלחיק" מאד, אולם אני מוכן לכך ובלבד לחסוך ברסוס. שניים מתוך השקולים

המדריכים אותי הם:

א. לעתים עדיף לסבול מנזקי זחל מסוים עד גבול מסוים מאשר להשקיע ברסוס.

ב. לעתים החמסין קוטל את המזיק וכדאי להמתין.

מיותר להדגיש שכל רסוס עלול או עשוי להיות משמעותי לגבי רווח והפסד.

שאלה: קרה שלא מצאת מזיקים?

תשובה: קרה לי דבר מעניין. הייתי צריך לערוך מחקר לגבי העבודה שלי באוניברסיטה.

שנתיים רצופות גדלתי כותנה בשטחים קטנים של 5-12 דונם. הייתי מעוניין במזיק

ראשי, בפרודניה, כדי לערוך בו מחקר באופן טבעי בשטח, ולהשתמש בו בהדברה ביאולוגית.

להפתעתי, הוא לא הופיע! להערכתי, בשטחים קטנים הוא עשוי שלא להופיע. כלומר,

בשטחים קטנים לא יגיע ולא יהווה בעיה.

שאלה: מהם כווני הפתוח?

תשובה: לא שוקטים על השמרים. יצירת הפר-הורמן הוא דבר חשוב ומתקדם. פזור "מלכודות נחור"

כנ"ל יחסוך הרבה זמן יקר של בדיקה. בינתיים נעשים נסיונות ומחקרים ע"י כ-

70-80 דוקטורנטים.

בעידן זה של מחשבים, יתכן וניתן יהיה, בעתיד הקרוב, להגיש תכנית והמחשב יחליט

בשבילנו אם לרסס או לא. אמנם כבר היום משתמשים במחשבים לגבי מזיקים, אבל

התוצאות אינן מתאימות לנו. האזור שלנו שונה לחלוטין לגבי כלל הארץ. קשה ליצור

אצלנו דיאגרמה או אפשרות של חזוי, מה שאפשרי באזורים אחרים.

א. מזג האויר לא יציב.

ב. יש צורך להאריך את תקופת הגדול ע"מ להגיע ליבולים מכסימליים, דבר הגורם

להארכת תקופת המזיקים, בנגוד למקומות אחרים, בהם מגיעים ליבול גבוה ע"י

גל פריחה אחד בלבד. ופחות ריסוסים.

שאלה: האם לא חבל על הכסף הרב שמוציאים על רסוסים? אולי כדאי להתרכז בחקלאות ביאולוגית?

תשובה: לדעתי בשלב זה אי אפשר לפתור את כל הבעיות בהדברה ביאולוגית בלבד. זה מצריך

הסכמה כללית. אנחנו חייבים בהדברה כימית, למרות הידיעה הברורה שאנו גורמים נזק

מסוים לעצמנו ולסביבה, אין לנו ברירה (יש ברירה, לא לגדל כותנה!).

כיום מנסים שלוב בין הדברה כימית לביאולוגית, אני עוסק בשני השטחים.

שאלה: מהם כללי הבטיחות של העובד?

תשובה: כללי בטיחות מתיחסים בעיקר לרסוסים ולטיפול בחומרים.

בזמן הרסוס העובד נמצא באזור, אך בשום אופן לא בשטח המרוסס. בשנים עברו

הדגלן (מסמן השטח) היה חייב להיות נוכח בשטח. קרה שרוסס. בשנים האחרונות מסמנים

את השטח ע"י דגלים המורים לטייס היכן עליו לרסס. כך שהטייס מרסס בעוד שהפקח

נמצא בקרבת מקום אך במרחק בטוח.

לשטח המרוסס לא נכנסים לפחות יום אחד (לעיתים יותר, תלוי במהירות התפרקות החומר). משתדלים להכנס לאחר שהפרוק הראשוני פג. רצוי לעבוד בבגדים ארוכים, אלא שבקיץ שלנו קשה מאד לעמוד בכך

שאלה: היכן יש לגדל כותנה, ע"מ לצמצם את הפגיעה, באדם ובחי, למינימום? תשובה: רחוק מבריכות דגים, ממטעים, פרדסים וכמובן ממגורי אדם. עווד שברוב גדולי השדה, יש צורך בהחלפת מקום הגדול (כדי למנוע התדלדלות אוצרות האדמה), יחודה של הכותנה, שנתן לגדלה מספר שנים רב באותו שטח. דוגמאות לכך בארה"ב. עד כה הצליחו לגדל 20 שנה בשטח אחד.

שאלה: רוב הזמן אנו מדברים על הכותנה, מה בקשר לגדולים אחרים? תשובה: אכן עיקר העבודה שלי היא בכותנה. אבל אני מטפל גם במזיקי הירקות וגדולי תעשיית היריעה רחבה מאד וקשה להתגבר על הכל. ישנם מזיקים גם במטע ובפרדס אבל בהם אני לא מסוגל לטפל, לכך דרוש אדם נוסף. ובקיצור נמרץ: אספסת - פגיעה בקיץ. גזר - בעת "ההצצה" - בסוף אוגוסט. כנ"ל לגבי בוטנים (בבטנים כמעט ואין מזיקים)

שאלה: מתי החלו לעסוק בהדברת חרקים בצמחים? ובכלל, למה צריך את כל "כאב הראש" הזה? האם אי אפשר בלי זה?

תשובה: כבר במאה הקודמת גילו את התועלת שבהדברה. הדבר נתגלה בדרך מקרה בצרפת. בחלו היה לרסוס ערך רב וכמות היבול שגדל האכר, הלכה ורבתה. אולם עם התפתחות החומרים והשימוש המרובה בהם, החל חוסר האזון בטבע לתת את אותותיו ולגרום לבעיות חדשות, שלא ידעו אותן בעבר. כיום עורכים נסיונות במטרה לחזור למצב טבעי, אלא שהדרך קשה ומצריכה עבודת מחקר רבה ומאמץ אינטלקטואלי ונסיוני.

סיימנו לראיין את אברהם אך כמדומה שאנו "בתחילת הדרך". גם לאברהם הרגשה דומה הוא מלא כריזמון ומוכן לספר עוד ועוד ולא "שקצר המצע מהשתרע" נאמר הרבה ובכ"ז מעט מאד. לא הוזכרו נושאים רבים כמו: חומרי הדברה ופעולתם, מחלות קרקע ועוד ועוד. קשה לצמצם ידע מצטבר רב כ"כ ועולם נרחב ביותר לכמה שורות. הגשנו אך על קצה המזלג טפה מתוך היס הגדול. אברהם חי את הנושא בכל נפשו ובכל מאודו וכואב את כאבו. עדיין הוא ממשיך להוסיף ית על ידע ומקוה לתוצאות טובות. אנו שותפים לתקוותיו.

*****

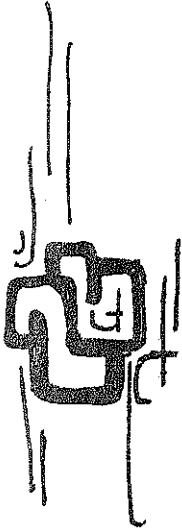
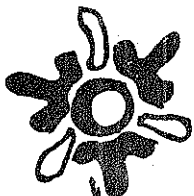
מה נשתנה חנוכה משאר ימים טובים - שכל הימים הטובים אנו חוגגים במאכל ובמשתה ובשמחה, וחנוכה בנרות הללו קודש? אלא שאר ימים טובים הם זכר ליציאת מצרים, שחרור הגוף מעבדות לחרות. וכן פורים - היתה ההצלה מהשמדה גופנית. ואילו בחנוכה לא היתה הגזירה על הגוף, אלא "להשכיחם תורתך ולהעבירם מחוקי רצונך". לפיכך קבעוהו בנרות, על שם הפס': "כי נר מצוה ותורה אור" (משלי י' כ"ג)

ר' שניאור זלמן מלאדי.

*****

לחוננו נרות

טוביה בן זאב.

"קח את בְּנֵיךָ, זאת קְבָאנוּ לא מִפְּנֵי
 בֶּן יִסְחָס" פְּנֵיךָ "סִפּוּר מְבֹרָשׁ" מִהַעֲבֹר,
 אִם שׁוּב עַל זֹאת לְמַדְוֵנוּ הַשְּׁבוּעַ זָבֹר,
 "שְׁבַמְעֶשֶׂה אֲבוֹת סִימָן לְבָנִים" מְדוּפָר.

"אִתָּה בְּמִרְחָנוּ מִכָּל הָעַמִּים"
 וְגַם הַשְּׂרָתָנוּ אִתְּךָ הִי' וְשָׁב בְּמִרוּמִים,
 בְּבִרְיַת שֶׁל אֲוֶרֶל, בְּרִיַת הַדְּמִים
 אִתָּה הִיא אֲבִינֵנוּ הַמְּלֵא הַחֲמִים.

עַת פִּיּוֹתָנוּ פְּעֻדָּיִם, אֵךְ בְּקוֹלָנוּ אֱלֹמִים
 בְּעוֹמְדֵינוּ מוֹל קְבֻרוֹת, פְּעוּרִים וְחֲמִים,
 מֵה נֹאמַר בְּבִיַת שְׁלִישָׁא בּוֹדֵד וּמְשֻׁמִּים
 לְאִם שְׁשִׁפְלָה בְּכָר שְׁלֵשׁ פְּעֻמִּים?

אֵיךְ נְבוֹא לְבַחֵם כְּפֹר בְּגִלְלִיל
 שְׁאֵת טִבִּי בְּנֵי חִיפָר וְהַרְגִיל?
 לֹא חֲשׂוּב הַמְּצָב, לֹא חֲשׂוּב הַגִּיל
 לְפַעֲמִים צָרִיךְ לְעֵלוֹת בְּמַזְבֵּחַ פְּלִיל!

לְאַחַר שְׁנִסְתַּם עֲלֵיהֶם הַגִּוּלָּל
 מְצוּיָה מְחֻשְׁבָּה בְּאֵוֶר הַחֲלָל,
 בְּמֵה אֲשֶׁם זֶה הָעַם הָאוֹמְלָל?
 הֲאִם לֹא שְׁלֵמְנוּ בְּכָר דִּי בְּחֲלָל?

עוֹד לֹא בָּשׂוּ עַל הַקְּבֻרוֹת הַפְּנִיחִים
 אֲשֶׁר שְׁמָנוּ עַל פְּנֵי מְלָלִי הַמְּבֻצָּחִים,
 עוֹד זְשׁוּם מוֹדְעוֹת עַל הַקְּטָל הַבְּרִיחִים
 וְכִבְר מְסוּקִים לְבִתֵּי חוֹלִים נְשֻׁלָּחִים.

בְּנֵינוּ שֶׁל קְלָפִים קָבֵס עַל זְשׁוּנוֹ
 אֵת פֶּלֶא גוֹבְהוֹ וּמְשַׁקְלוֹ לֹא הִתְזַקֵּקוּ עֲמִידוֹ
 עַל נְסִיבוֹת הָאָסוֹן זְשׁוּבוֹ חוֹקְנוֹ
 וְכָל הַפְּלָגִים יִתְאַבְּלוּ, הַפַּעַם זְחָדוֹ.

בְּטַבַּח נִרְפַּע לְזִכְרֵהּ הַשׁוֹאָה
 לְמַלְיוֹנִים רַבִּים וְלִקְרִיפָה נוֹרָאָה,
 שְׁלִישׁ עַם נִכְחָד וְהַיִּשְׁמָד בְּהוֹרָאָה
 וְדוֹר שְׁלֵאֲמָנוּ עוֹד לּוֹמֵד וְיִדְוַע.

ה' שְׁנֵתוּ הוּא שְׁיַחַח
 וְכֵן בְּעַל הַנְּסֻחֹת יוֹדַע לְמֵה שְׁכָנֵנוּ
 טַבַּע הָאָדָם בְּמַהֲרָה לְשַׁכַּח
 וּמְדַבְּרִים שׁוֹנִים זְחָה לְיִשְׁמַח.

לְזַכְרֵם מְדַלִּיקִים פֶּלֶא שְׁכָה שְׁשֵׁה אִוְרוֹת
 אֵסֵד לְמַלְיוֹנֵי כִּי רַבּוֹת הַנְּשֻׁמוֹת הַסְּהוֹרוֹת
 הַפַּעַם שְׁחַנְהָ הַיַּחֲסָפִי גֵשׁ "בֵּיק" עֲשֻׁרוֹת
 וּמְשֻׁמְעוֹת נּוֹסְפָה אִתָּה לְשִׁמּוֹנָה נְרוֹת.

הַיְיִה נִכְרַב לִסְנֵי חוֹדֶשׁ